

FÖRORD

Under sommaren 2003 gjorde ledningsgruppen på Glesbygdsverket en för oss mycket betydelsefull studieresa till vår systemmyndighet, Countryside Agency (CA) i England, inspirerade av den beskrivning docent Erik Westholm lämnat några månader tidigare i sin utredning *Mot en ny landsbygdspolitik* (SOU 2003:29). Vi inbjöd även representanter för Näringsdepartementet, Jordbruksdepartementet, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) att delta i besöket. Därför utökades också kretsen resenärer med professor Eivor Bucht från SLU i Alnarp och adj professor Ole Reiter, KSLA, samt departementssekreterare Anna Hedberg, Jordbruksdepartementet.

Varför studera det tätbefolkade Englands landsbygder? Har vi verkligen något att lära av deras förhållanden? Det är berättigade frågor. Valet av England gjorde vi av det skälet att där finns en uttalad och tydlig viljeinriktning till vad man vill och hur man ser på sina landsbygder som vi saknar i Sverige. Vi ville veta vilken betydelse det har. Dessutom är förvånansvärt många förhållanden likartade i svenska och engelska landsbygder. Utglesning av service och kommunikationer och problem med bostadsförsörjning i vissa områden är sådana exempel, liksom effekter i landsbygder av den demografiska utvecklingen och de ekonomiska svårigheterna att sörja för att samhällsservice fungerar tillfredsställande även utanför städerna.

Studiebesöket i England var angeläget att göra just detta år då regeringens utredare presenterat ett förslag till hur Glesbygdsverkets roll och uppgifter bör utvecklas och förtydligas. Att dra lärdom av England, ett land som valt att lyfta fram och utveckla sina landsbygder på ett intressant sätt, är då ganska naturligt.

Programmet för vår resa lades upp av min kollega på Countryside Agency (CA), Richard Wakeford, Chief Executive, och av CA:s styrelseordförande, tillika "Rural Advocate", sir Ewen Cameron. Besöket innefattade möten och besök på alla nivåer från möte med Alun Michael, Minister of State, Department of Environment, Food and Rural Affairs, besök på CA:s huvudkontor och regionkontor till den lokala nivån med bland annat studiebesök vid världsarvet Ironbridge.

Vi fann att vi har en hel del att lära av hur vår systemmyndighet arbetar och inspirerades mycket av detta liksom av hur det underlättar när det finns en uttalad politisk viljeinriktning för landsbygderna. Det är mot den bakgrunden man ska läsa denna rapport sammanställd av Jan Cederwörn, Mats Elg (projektledare), Mikael Lindau och Jan Molde. Vi vill gärna dela med oss av erfarenheterna och hoppas att det framtida förtydligandet av verkets roll och uppgifter utformas med stor inspiration av Countryside Agency och den brittiska regeringens syn på landsbygdens betydelse. I bilaga 2 kan ni ta del av det "kontrakt" med landsbygden som vice premiärministern John Prescott och landsbygdsansvarige ministern Nick Brown undertecknat.

Pia Enochsson
Generaldirektör

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING	3
1 BAKGRUND	4
2 LANDSBYGDSPOLITIKENS FRAMVÄXT	5
2.1 Landsbygden i England	5
2.2 Landsbygdspolitik och stadspolitik på vitt papper	6
2.3 Stadspolitiken	6
2.4 Landsbygdspolitik	6
2.5 Landsbygdsforum	7
3 LANDSBYGDSPOLITIKENS ORGANISATION	8
3.1 Department of Trade and Industry	8
3.2 Department for Environment, Food and Rural Affairs	9
3.3 Countryside Agency	9
3.4 The Rural Advocate	9
4 REDSKAP FÖR LANDSBYGDSPOLITIKEN	11
4.1 Countryside Agencys redskap	11
4.2 The State of the Countryside	11
4.3 Rural Standard Review	13
4.4 Rural Proofing Report	13
4.5 Pilotverksamhet	16
4.6 Landsbygdens betydelse för stadsborna	16
4.7 Public Service Agreements	16
5 LANDSBYGDSPOLITIK - SVERIGE OCH ENGLAND	17
5.1 Politiken i Sverige	17
5.2 Förändringar förbereds i England	18
5.3 Partipolitiska erfarenheter från England	19
5.4 Lantbrukets roll för ekonomin	19
5.5 Andelen sysselsatta i Sverige	20
5.6 Den svenska Landsbygdens särskildhet	20
5.7 Slutord	21
LITTERATUR OCH REFERENSER	23
BILAGA 1	24
Arbetsätt för regionala Rural Affairs Forum	24
West Midlands Rural Affairs Forum som exempel	24
Medlemskap	25
Finansiella resurser	25
Vilka blir medlemmar?	25
Aktuella frågor på agendan	26
BILAGA 2	30
The Rural White paper	30

SAMMANFATTNING

I England har särskilda politiska program utformats för såväl landsbygdens som städernas utveckling. Det ömsesidiga beroendet mellan stad och land betonas samtidigt som skillnader i strukturer mellan stad och land motiverar skilda lösningar på olika problem.

Denna rapport bygger på studier av den engelska *landsbygdspolitikens* utformning.

År 2000 presenterade Labour-regeringen två s.k. white papers – politiska program för städernas respektive landsbygdens utveckling. A Fair Deal for Rural England var underrubriken på landsbygdsprogrammet.

Inför genomförandet av politiken har på initiativ av regeringen ett nationellt landsbygdsforum inrättats med bred representation från myndigheter och olika organisationer med ansvar för och intressen i landsbygdens utveckling. Arbetsgrupper har bildats för turismens utveckling på landsbygden, för företagande på landsbygden, för utveckling av social ekonomi, för program för landsbygdsutveckling, för skogsbruket m.fl.

Till detta kommer åtta regionala landsbygdsforum som arbetar med frågor som specifikt berör den egna regionen, men som också kan föra upp förslag och synpunkter på nationell nivå.

Ansvar för landsbygdspolitiken finns inom ett relativt nyskapat departement: Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra).

Countryside Agency (CA) är den myndighet som närmast kan betraktas som Glesbygdsvverkets systemmyndighet i England. Myndigheten har funnits sedan 1999 och kan ses i samma perspektiv som skapandet av Defra; ett försök att se landsbygden i ett nytt fokus där inte jordbruket med nödvändighet behöver stå i första rummet och där man försöker ha en helhetssyn på landsbygdens resurser och möjligheter.

I dokumentet *Rural Standard Review* anges årligen målsättningar för tillgänglighet till olika typer av service och hur målen uppfyllts. Det är offentlig service som behandlas i ett brett perspektiv som tillgänglighet till barnomsorg, utbildning, postkontor, transporter, bibliotek, sjukvård, socialvård, ambulans, polis, räddningstjänst, rättsväsende och arbetsförmedling.

Alla departement och myndigheter skall också ta hänsyn till konsekvenserna för landsbygden inför olika beslut. ”Rural Proofing”, landsbygdssäkring eller landsbygdsprövning, är begreppet som används och varje år offentliggörs en *Rural Proofing Report* där en uppföljning av efterlevnaden offentliggörs.

Styrelseordföranden i Countryside Agency har dessutom utsetts till Rural Advocate - landsbygdens advokat eller landsbygdsombudsman - med tillträde till den högsta politiska ledningen. Ett par gånger om året får premiärministern en genomgång av aktuella landsbygdsfrågor.

I den svenska regionala utvecklingspolitiken har landsbygd dimensionen tonats ned. I remissvaren på utredningen *Mot en ny landsbygdspolitik* pläderar dock olika instanser, bl.a. flera länsstyrelser och andra regionala organ, för införandet av en landsbygdspolitik som komplement till den regionala utvecklingspolitiken.

Erfarenheter av att utveckla en bred landsbygdspolitik finns i England.

1 BAKGRUND

I utredningen *Mot en ny landsbygdspolitik* (SOU 2003:29) - betänkande från *Utredningen om Glesbygdsverket* - framhålls behovet av att formulera en politik för den svenska landsbygdens utveckling. Utgångspunkten för politiken skall vara det nationella intresset av en landsbygd som är ekonomiskt livskraftig, som har höga natur- och kulturvärden, och är socialt välfungerande med levande byar, bygder och orter.

Utredningen har varit på remiss till ett 70-tal myndigheter, organisationer och regioner. Remissvaren ger intryck av att det finns ett starkt stöd, speciellt bland länsstyrelser och andra regionala organ, för behovet av en ny och samlad politik för landsbygdens utveckling.

Många uttrycker att såväl landsbygdens resurser som dess problem kommit i skymundan under de senaste årens orientering mot regionala tillväxtavtal och andra program för den regionala utvecklingen. De flesta är dock noga med att betona att en ny landsbygdspolitik bör utformas inom ramen för nuvarande regionala utvecklingspolitik och ses som ett komplement till - och inte som ersättning för - den regionala utvecklingspolitiken.

Glesbygdsverket har tidigare studerat landsbygdspolitiken i Finland. Rapporten *Integrerad landsbygdsutveckling i Finland* presenterades 2002.

Denna nya rapport bygger på studier av landsbygdspolitiken i England. Det läggs idag stor energi i England på att utveckla både stadspolitik och landsbygdspolitik. Skottland, Wales och Nordirland har sin egen politik utformad i respektive landsdel.

2 LANDSBYGDSPOLITIKENS FRAMVÄXT

Den landsbygdspolitik som nu genomförs i England kan sägas vara sprungen ur en svår kris som kulminerade under 1990-talets sista år då galna ko-sjukan och mul-och-klövsjukan spred sig över landet.

Redan tidigt under 1990-talet hade olika intressegrupper propagerat kring landsbygdens utveckling. I flera frågor blev lantbruket måltavla för kritik. Det gällde bland annat EU:s jordbrukspolitik där stöden ansågs allt för frikostiga. Jordbrukarna kritiserades också för långa, plågsamma djurtransporter och storjordbruket för att förstöra miljön. Ekologisk odling efterlystes och antalet vegetarianer ökade starkt.

Kritiken öppnade för initiativ och motangrepp. Den engelske sociologen Alun Howkins pekar på flera faktorer som påverkat framväxten av en landsbygdspolitik:

I november 1995 annonserade David Steel, tidigare ordförande i liberala partiet, bildandet av en påtryckargrupp i landsbygdsfrågor - the Countryside Movement, som senare ombildades till the Countryside Alliance. Stora demonstrationer för landsbygden hölls i London där olika paroller samsades under fanorna.

Det var omtvistat hur många av de talrika demonstranterna som verkligen bodde på landet, men oavsett detta bidrog rörelsen till ett bredare angreppssätt i frågor kring landsbygdens utveckling - nu gällde det inte bara jordbruket utan också andra frågor, som tillgången till olika typer av service och möjligheter för stadsbor att flytta ut till landet.

En fråga som Countryside Alliance engagerat sig i är att bevara rävjakt med hundar - rävjakten har varit och är ett stort debattämne i England.

Medlemmar och sponsorer i Countryside Alliance kan dock inte ensamma ta åt sig äran av att landsbygdsfrågorna kom upp på den politiska dagordningen i England. Labour-partiet, som tidigare inte setts som drivande i landsbygdsfrågor, vann i valet 1997 ett flertal valkretsar på landsbygden. Trycket på utflyttning från städerna till landsbygden medverkade och intresset för landsbygdsboende håller i sig. Samtidigt har detta betytt att konsumenterna (av livsmedel eller av landsbygden) snarare än lantbruket alltmer börjat forma planerna för utveckling av en landsbygd vars ekonomi inte längre domineras av jordbruksnäringen.

En indikation på denna utveckling var nedläggningen av Jordbruksdepartementet som länge setts som lantbrukarnas skötebarn, och bildandet av Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra).

2.1 LANDSBYGDEN I ENGLAND

Av Englands 49 miljoner invånare bor ca 14 miljoner, eller 28 %, på landsbygden¹.

Landsbygdsbefolkningen har ökat betydligt snabbare än stadsbefolkningen, vilket medfört att andelen landsbygdsbor stigit under de senaste 20 åren.

Andelen äldre på den engelska landsbygden är högre än genomsnittet, samtidigt är andelen 20-35-åringar påtagligt lägre på landsbygden än i övriga landet. Precis som i Sverige.

---

¹ Definitionen på landsbygd är inte densamma som någon av de vi vanligtvis använder oss av i Sverige varför direkta jämförelser inte kan göras. I Sverige bor knappt 25 procent i landsbygd utanför tätorter med fler än 3000 invånare.

Även flyttmönstren i England har stora likheter med de i Sverige. De unga flyttar från landsbygden till studier eller arbete i städerna medan de medelålders flyttar tillbaka till landsbygden.

Enligt uppgift flyttar ca 100 000 människor varje år ut till den engelska landsbygden. Det är framför allt barnfamiljer som söker sig dit. Också det är samma mönster som i Sverige.

De nya landsbygdsborna pendlar i hög utsträckning till städerna vilket minskar underlaget för service av olika slag. Tillgängligheten till många typer av service försämras därmed för dem som bor på landsbygden. Samtidigt finns en stor skillnad mot Sverige; Avstånden är aldrig så långa som här. De delar som man i England benämner ”remote areas” skulle knappast benämnas avlägsna i Sverige.

De nya landsbygdsborna och den ökande förekomsten av dubbelt boende (second homes) i vissa attraktiva områden driver upp huspriserna. Detta skapar problem med att hitta rimligt boende för dem som både vill bo och arbeta på landsbygden. Också denna problembild känner vi igen från vissa delar av Sverige.

2.2 LANDSBYGDSPOLITIK OCH STADSPOLITIK PÅ VITT PAPPER

Labour-partiet presenterade år 2000 två ”white papers” där ett politiskt program för städerna och ett program för landsbygden drogs upp: *Our Towns and Cities: The Future* och *Our Countryside: The Future – A Fair Deal for Rural England*.

Ursprunget till uttrycket ”white paper” härleds just till England och 1900-talets senare decennier där ett förhållandevis kortfattat politiskt program med omslag på vitt papper kom att kallas ”white paper” till skillnad från större utredningar klädda i blå pärm som gick under namnet ”blue books”.

2.3 STADSPOLITIKEN

Stadspolitiken omfattar en rad åtgärder inom områden som skatter, arbetsmarknad, företagande, planering, bostadsbyggande, infrastruktur, utbildning, sjukvård och brottsbekämpning.

Det politiska programmet för städerna inkluderar bland annat nya skatteregler för ökade investeringar i städerna, ett brett program för att förbättra parker, lekparker och öppna ytor, ett program för högre utbildning, bättre hälsovård och fler jobb, insatser för att minska brottsligheten, ökade transportinvesteringar, möjligheter att bilda partnerskap för utveckling lokalt och ökade anslag för utveckling av näringslivet.

2.4 LANDSBYGDSPOLITIKEN

Defra presenterade landsbygdspolitiken under rubriken *Our Countryside: The Future – A Fair Deal for Rural England*. Sammanfattningen på originalspråket finns som Bilaga 2.

I förordet sägs att alla människor, ”real people”, oavsett bostadsort; i norr eller söder; på landet eller i stan; i alla delar av landet, har samma grundläggande önskemål: arbete, bostad, god service och en säker och attraktiv livsmiljö, liksom ett samhälle som erbjuder möjligheter för alla. Även om alla är påverkade av och beroende av varandra så är ändå förhållandena i stad och land olika och därför valde man att publicera två parallella ”white papers” för att beskriva på vilket sätt politiken skulle kunna bidra till att respektive stad och land uppnår sin fulla potential.

Det konstateras i programmet att den ökade sociala och ekonomiska förändringstakten under de senaste decennierna har satt ökad press på landsbygden. Även om vissa landsbygdsområden dragit till sig nya företag, så har många andra förlorat olika typer av service och jobb inom jordbruk och andra traditionella näringar. Ungdomar har lämnat mer avlägsna glesbygder, samtidigt som landsbygden nära städerna dragit till sig människor som pendlar till arbeten i städerna.

- Till landsbygdens invånare i stort utlovades investeringar i förbättrad offentlig service - skolor, hälsovård, transporter, brottsbekämpning - och målsättningar för olika typer av servicemål som årligen ses över. Till detta kom byggande av 3 000 lägenheter i allmännyttan (affordable homes) varje år på små orter. Ett större inflytande i samhällsplaneringen på lokal nivå lovades också, liksom tillgång till ett brett spektrum av tjänster på postkontor, via Internet och lokala småföretag.
- Till företagen på landsbygden ingick investeringar i serviceorter (market towns) och mer anpassat stöd från Regional Development Agencies (myndigheter som arbetar för ekonomisk utveckling, sysselsättning och näringsliv motsvarande ungefär delar av länsstyrelsen/regionala självstyrelseorgan/länsarbetsnämnden/Nutek/Almi). Bättre transporter, IT-täckning, yrkesutbildning och affärsrådgivning ingick också i paketet till företagen, liksom möjligheter till att i vissa fall få nedsättning i olika typer av taxor och avgifter.
- Till lantbrukarna erbjöds skräddarsydd rådgivning för att modernisera jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk. Hjälp med diversifiering, marknadsföring och yrkesutbildning, stöd till mindre slakterier och hjälp med planering för ny användning av de byggnader ute på gårdarna som inte längre behövdes för lantbruket fanns också med på listan över åtgärder i landsbygdspolitik.
- Till alla och envar, slutligen, fanns målsättningen om ett starkare skydd för värdefulla landskap och naturområden liksom skydd av miljöer för växter och djur. Ökad tillgång till landsbygden (i ett land utan allemansrätt) och en levande landsbygd i arbete för allas bästa var också målformuleringar i landsbygdsprogrammet som publicerades år 2000.

2.5 LANDSBYGDSFORUM

I arbetet med denna landsbygdspolitik från år 2000 hade omkring 2 000 personer och organisationer konsulterats och lämnat synpunkter, förslag och prioriteringar.

Dialogen kring landsbygdspolitik har hållits levande. Idag (2003) finns i England under regeringens ledning ett nationellt landsbygdsforum (Rural Affairs Forum for England) och åtta regionala landsbygdsforum som diskuterar aktuella frågor och ger beslutsfattare förslag och synpunkter till utveckling av landsbygden.

Ett flertal organisationer är engagerade i dessa nationella och regionala forum. Alla regionala forum finns representerade på nationell nivå. Bland medlemmarna i Rural Affairs Forum for England finns också en rad organisationer med olika intressen i landsbygden som lantbruket, kyrkan, Kooperationen, bostadsintressen, hälsovårdsintressen, handelskammaren, natur- och fågelskydd, miljörorelsen, ungdomsorganisationer, kvinnorörelsen, fackföreningsrörelsen, kommunförbund, frivilligorganisationer m.fl. Här finns också statliga myndigheter som Environment Agency, Countryside Agency och Forestry Commission liksom representanter för departementet (Defra).

En rad arbetsgrupper arbetar nu med, eller har slutfört, kartläggningar inom olika ämnesområden. Det finns undergrupper för turismens utveckling på landsbygden, för

företagande på landsbygden, för utveckling av social ekonomi, för utveckling av skogsbruket, för program för landsbygdsutveckling och för tillgänglighet till landsbygden. En grupp för att få fram barns och ungdomars syn på landsbygdens utveckling har också tillsatts. Det finns dessutom arbetsgrupper för klimatförändringar, bostäder på landet och hälso- och sjukvård på landsbygden.

År 2002 bildades en speciell arbetsgrupp för ”ömsesidigt beroende” vars arbete skall avslutas 2003. Det är en grupp som fått uppdraget att se över det ömsesidiga beroendet mellan stad och land och bedöma hur samspelet mellan stadspolitik och landsbygdspolitik ytterligare kan förbättras.

En närmare beskrivning av ett regionalt landsbygdsforum lämnas i Bilaga 1.

3 LANDSBYGDSPOLITIKENS ORGANISATION

Genomförandeorganisationen för landsbygdspolitiken och för regionalpolitiken har ungefär samma vertikala organisation i England som vi har i Sverige med en nationellt ansvarig myndighet samt genomförandet i stor utsträckning utlagt på regionala myndigheter.

Ansvar för landsbygdspolitiken finns inom Defra (Department of Environment, Food and Rural Affairs).

3.1 DEPARTMENT OF TRADE AND INDUSTRY

Ansvar för den regionala näringslivspolitiken finns hos DTI (Department of Trade and Industry), vilket, om man bortser från frågor som rör arbetsliv och arbetsmarknad, närmast kan jämföras med vårt eget Näringsdepartement. DTI svarar för näringslivspolitiken, konkurrensfrågor samt frågor om FoU och innovationssystem. Prioriteringar och fokus ligger mycket nära den svenska regionala utvecklingspolitiken. DTI anger tre fokusområden;

- Helping Business Succeed
- Ensuring Fair Markets
- Promoting Science and Innovation

DTI ansvarar också för alla former av stöd och utvecklingsprogram såsom strukturfonder m.m. DTI ansvarar även för den regionala genomförandeorganisationen genom de åtta Regional Development Agencies (RDA) som finns i varje region och som har ansvar för att driva regionala tillväxtfrågor och omstruktureringsprocesser. RDA har även det operativa genomförandeansvaret för de strukturfondsprogram som finansieras via Europeiska regionala utvecklingsfonden samt de nationella program och stöd som finns för regional näringslivspolitik och regional utveckling.

Det övergripande ansvaret för regionala frågor finns hos Office of the Deputy Prime Minister, d.v.s. vice premiärministerns kansli. Här finns ansvaret för alla frågor som rör regionutveckling, kommuner m.m., samt även för ”leveransen” av statliga tjänster och politik till regional och lokal nivå genom de s.k. Government Offices for the Regions, som är ett försök att samordna genomförandet på ett sätt som närmast kan jämföras med våra länsstyrelsers samordningsroll av statlig verksamhet regionalt.

3.2 DEPARTMENT FOR ENVIRONMENT, FOOD AND RURAL AFFAIRS(DEFRA)

Defra har funnits sedan 1997 och skall ses som ett sätt att möta en ny syn på landsbygdens frågor. Defra ansvarar samlat för alla frågor som rör miljö, jordbruk, fiske, livsmedel, landsbygdsfrågor etc. Det är värt att notera att ordet jordbruk dock inte finns med i namnet.

Landsbygdspolitiken finns inom en avdelning som heter Land Use and Rural Affairs.

Till landsbygdspolitiken räknas också program som Leader och miljö- och landsbygdsprogrammen inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Leaderprogrammet i England styrs direkt av Defra och administreras via Government Office. Miljö- och landsbygdsprogrammet administreras också av Government Office i form av genomförandet av Rural Development Service-program. I den fortsatta framställningen över landsbygdspolitikens verktyg ingår ingen närmare beskrivning av dessa program.

3.3 COUNTRYSIDE AGENCY

CA är den myndighet som närmast kan ses som Glesbygdsverkets systemmyndighet i England. Myndigheten har funnits sedan 1999 och kan ses i samma perspektiv som skapandet av Defra; ett försök att se landsbygden i ett nytt fokus där inte jordbruket med nödvändighet behöver stå i första rummet och där man försöker att ha en helhetssyn på landsbygdens resurser och möjligheter.

CA har en årlig budget från Defra på ungefär 100 miljoner pund och har ca 620 anställda fördelat på ett huvudkontor som ligger i Cheltenham och 8 regionala kontor över hela England. Regionkontoren följer den regionindelning som används även inom andra politikområden såsom DTI:s verksamhetsområde. Av CA:s totala budget avser 18 miljoner pund personalkostnader, 12 miljoner pund s.k. overheadkostnader och hela 80 miljoner pund, motsvarande drygt en miljard svenska kronor, programverksamhet.

3.3.1

3.4 THE RURAL ADVOCATE

För att ytterligare förstärka Countryside Agency:s roll har dess ordförande fått rollen som landsbygdens advokat eller landsbygdsombudsman. Ordföranden har den uttalade uppgiften att försvara landsbygdens intressen gentemot andra intressen och verksamheter i staten. Hon eller han kan och ska föra upp frågor som rör landsbygden och dess invånare till regeringen och andra verksamheter inom staten. Enligt uppgift avsätter ordföranden fyra dagar per vecka för detta arbete.

Genom denna ordning blir både premiärministern och andra ministrar tillgängliga för kontakter från CA (bl.a. hålls regelbundna möten med premiärministern). Funktionen som landsbygdens advokat kan på så sätt föra upp landsbygdens frågor på högsta nivå i regeringen.

Ordföranden, tillika landsbygdens advokat, leder CA:s arbete med att övertyga regeringen om att beakta landsbygdens särskilda förhållanden, t.ex. gles befolkning, brist på lokal service, stora avstånd till befolkningscentra, frånvaron av stora företag och industrier etc., när regeringen skall formulera och genomföra olika beslut (policies), d.v.s. Rural Proofing.

Ledamöterna i myndighetens styrelse är utsedda i kraft av sina professionella meriter inom områden som ligger i CA:s intressesfär. Där finns representanter för regionala utvecklingsintressen, forskning, miljöintressenter, landsbygdsutvecklare etc. Styrelsen har också en regional spridning över hela England.

Det finns också en klar koppling mellan styrelsen och den regionala verksamheten genom att varje regionalt kontor har en styrelseledamot kopplad till sig som har ett särskilt ansvar för detta

kontor. Styrelsens ledamöter finns också som ledamöter i de lokala nationalparksstyrelser som finns för varje nationalpark i England.

Styrelsearbetet kräver tid och engagemang. Fyra gånger per år reser styrelsen ut till olika delar av landet för att informera sig om och diskutera aktuella projekt. Sommaren 2003 – under vår studieresa - besökte styrelsen världsarvet Ironbridge - ett samhälle från industrialismens barndom där världens första järnbro uppfördes 1777-79.

Att lösa transporter inom området var en fråga som diskuterades. Det är brant och backigt och att hänvisa turisterna till cyklar eller apostlahästar tror man inte på lokalt. Samtidigt proppar bilarna igen byn och parkeringarna räcker inte till under turistsäsongen. De lokalt ansvariga ropar på statlig eller central hjälp medan styrelsen kräver att man tar tag i frågan lokalt och hittar en miljömässigt hållbar lösning på problematiken. Tuffa krav ställdes från styrelsen till de ansvariga på platsen. Mycket pengar har lämnats i stöd genom CA och styrelsen anser sig vara i sin fulla rätt att ställa hårda krav.

3.4.1 Uppgiften

CA:s roll kan beskrivas som att man skall:

- Skapa bättre levnadsförhållanden för människorna på landsbygden och
- Utveckla landsbygden som miljö för alla människor

Uppgiften är alltså delad mellan att jobba för landsbygdens befolkning och att göra landsbygden till en resurs för alla och inte bara de som bor där.

Målet för arbetet är att bidra till utvecklandet av:

- Starka, aktiva och deltagande lokalsamhällen
- Hög standard på landsbygdens service
- Aktiv lokal ekonomi
- Hållbar utveckling på landsbygden
- En infrastruktur för rekreation som är lätt att nyttja

CA beskriver själva sin roll som dels bevakare av hur andra tar ansvar för landsbygdens utveckling (watchdog) och dels som inspiratör och kunskapsförmedlare genom "our know how and show how".

CA:s uppgift kan enkelt sägas bestå i att samla och förmedla en beskrivning av hur den engelska landsbygden utvecklas genom den årliga rapport (*the State of the Countryside*) som görs. CA samlar och beskriver också hur olika myndigheter och statliga verksamheter verkar för (eller inte verkar för) landsbygdens förutsättningar.

CA har dessutom en viktig roll i att samla och sprida erfarenheter av utvecklingsarbete som genomförs och även ta initiativ till och driva eget utvecklingsarbete.

I långa stycken har således CA samma uppgifter som Glesbygdsverket haft sedan 1999.

4 REDSKAP FÖR LANDSBYGDSPOLITIKEN

4.1 COUNTRYSIDE AGENCY'S REDSKAP

Vilka redskap har Countryside Agency (CA) för att uppnå sina mål? Till del är CA:s redskap desamma som Glesbygdsverket förfogar över, nämligen *kunskapsproduktion* och *kunskapsförmedling*. Men därutöver har man också uppdraget att *följa upp* att olika former av mål när det gäller hänsynstagande till landsbygdens särskilda behov efterlevs. Dessutom stödjer man olika former av *pilotprojekt*, exempelvis när det gäller att utveckla nya serviceformer anpassade till landsbygdens behov.

Kunskapsproduktion - en överblick:

De viktigaste återkommande rapporterna i kunskapsproduktionen är:

- *The State of the Countryside*
- *Rural Standard Review*
- *Rural Proofing Report*

4.2 THE STATE OF THE COUNTRYSIDE

The State of the Countryside - tillståndet på landsbygden - är CA:s årliga rapport om utvecklingen och tillståndet på landsbygden. I rapporten presenteras data inom 20 områden fördelade på 4 huvudgrupper².

I den första gruppen, ”*befolkning och samhälle*”, beskrivs befolkningsutveckling ur olika aspekter, men också befolkningens attityder till olika företeelser och skeenden i olika delar av landet. Under denna huvudgrupp redovisas också hälsoläget i olika delar av landet. Som indikatorer används bland annat spädbarnsdödlighet, dödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar och självmord. Ett annat område som belyses under denna huvudgrupp är brottslighet. Såväl de verkliga riskerna att råka ut för olika typer av brott i olika områden som rädslan för olika typer av brott i olika områden belyses.

Den andra huvudgruppen, ”*service och livsmönster*”, behandlar tillgänglighet till olika former av service, tillgången till bostäder, utbildningsnivåer, resor och kommunikationer. När det gäller tillgänglighet till service mäts andelen hushåll med olika avstånd till olika servicefunktioner. Att avstånden generellt är betydligt kortare i England än i Sverige blir tydligt då man exempelvis visar hur andelen landsbygdshushåll med mindre än 2 km till sitt närmaste postkontor eller närmaste lågstadieskola förändras mellan åren.

I den tredje huvudgruppen behandlas frågor om ”*miljö och rekreation*”. I detta avsnitt beskrivs ett antal miljöindikatorer såsom luftföroreningar, vattenkvalitet och jordkvalitet. I vilken utsträckning landsbygden utnyttjas för rekreation och turism beskrivs också, bland annat genom antalet besökare av olika kategorier i de olika nationalparkerna.

Den fjärde och sista huvudgruppen kallas för ”*ekonomi och företagande*”. I detta avsnitt finns olika former av statistik om företag fördelade på antal anställda och bransch i olika ortsstrukturer. Här beskrivs också utvecklingen av de så kallade ”market towns”, eller serviceorterna som vi kanske skulle kalla dem. Uppgifter om sysselsättning och sysselsättningsutveckling redovisas också, liksom uppgifter om hushållsinkomster i landsbygd

---

² Se faktaruta 1

och städer. Slutligen redovisas i detta avsnitt också tillgången till olika former av IT-kommunikation i olika områden.

Sammanfattningsvis kan konstateras att *The State of the Countryside* greppar över ett väsentligt bredare område än de årsböcker som Glesbygdsverket hittills producerat.

CA saknar entydiga definitioner av landsbygd. Statistiken hämtas från olika håll (mestadels från Office for National Statistics) och alla har olika definitioner. CA tvingas därför använda olika definitioner och avgränsningar beroende på vilken detaljnivå som statistiken har. Nyligen har ett stort arbete inletts för att tillsammans med Office for National Statistics, Defra m.fl. ta fram definitioner och avgränsningar av landsbygd av olika typer. Definitionerna skall vara både vetenskapligt stringenta och överensstämna med vad som folk uppfattar som landsbygd. Målet är att hitta robusta definitioner som kan fungera i en politisk kontext.

20 teman i *The State of the Countryside* (fritt översatt)

Befolkning och samhälle

Landsbygdens demografi

- 1 Attityder och åsikter om landsbygden
- 2 Livskraftiga samhällen
- 3 Hälsa
- 4 Brottslighet

Service och livsmönster

- 5 Tillgänglighet till service
- 6 Möjligheter till överkomligt boende
- 7 Utbildning
- 8 Barnomsorg
- 9 Mobilitet
- 10 Trafikpåverkan

Miljö och rekreation

- 11 Landskapets förändring
- 12 Luft- och vattenkvalitet
- 13 Biologisk mångfald
- 14 Hållbar förvaltning av marken
- 15 Människors utnyttjande av landsbygden

Ekonomi och företagande

- 16 Företagande och företagsklimat
- 17 Market towns framgångar
- 18 Anställningsförhållanden
- 19 Inkomstnivåer och inkomstfördelning
- 20 IT på landsbygden

4.3 RURAL STANDARD REVIEW

I *The Rural White Paper* uttalades för första gången vilken skälig daglig service som landsbygdsbefolkningen behöver. I *Rural Service Standard 2002* anges vilka målsättningar gällande tillgänglighet till olika former av service som samhället förväntas leva upp till. I dokumentet behandlas offentlig service i ett brett perspektiv såsom utbildning, barnomsorg, postkontor, transporter, bibliotek, sjukvård, socialvård, ambulansverksamhet, polis, räddningstjänst, rättsväsende och arbetsförmedling.

Målen är olika konkreta för olika serviceslag. För exempelvis kommunikationer är målet att andelen landsbygdsbor som har högst 10 minuters promenad till en bussförbindelse, med en turtäthet om minst 1 tur i timmen, ska öka från nuvarande 37 % till 42 % år 2004 och 50 % år 2010. När det gäller räddningstjänsten är målet att brandkåren ska vara framme vid eldsvådor på landsbygden inom 20 minuter. För andra delar är målen lite mer allmänt formulerade. För skolor föreskrivs till exempel att lokala skolmyndigheter skriftligen ska beskriva hur vikten av att behålla tillgängligheten till skolor har beaktats i samband med förslag till skolnedläggningar. När det gäller postservice finns ett formellt krav på posten att bibehålla nätet av postkontor på landsbygden och så långt möjligt förebygga nedläggningar av postkontor där. När det gäller domstolsväsendet ska behoven av resor till domstolar minskas genom utnyttjande av IT. Försök med utnyttjande av videokonferenser har inletts.

CA arbetar med att utveckla konkreta och uppföljningsbara mål för allt fler serviceslag. I *Rural Service Standard* anges också i vilken utsträckning målen uppnåtts.

För många andra serviceslag har mål formulerats för hur servicen ska kunna erhållas eller bokas via Internet. Ett generellt mål är att alla myndigheter ska kunna nås via Internet senast under 2005.

Målsättningar när det gäller tillgänglighet till service finns endast för olika former av offentlig service. Skälet till att kommersiell service inte behandlas är att man anser det svårt att formulera mål för den då styrmedel för att uppnå målen saknas.

4.4 RURAL PROOFING REPORT

”Rural Proofing” är ett centralt begrepp i den engelska landsbygdspolitik. Avsikten är att varje departement och myndighet på såväl nationell som regional nivå ska bedöma hur deras olika förslag och insatser påverkar landsbygden, såväl för de som bor och arbetar där som för de som utnyttjar landsbygden för rekreation. Meningen är att landsbygdens speciella behov på olika områden ska uppmärksammas och tas hänsyn till. Det finns numera inskrivet hos alla departement att de ska ta hänsyn till landsbygdens behov och CA har fått uppdraget att följa upp att det efterlevs.

Som hjälp till myndigheterna har CA tagit fram en checklista med 15 frågor³ som bör besvaras för att kunna bedöma hur landsbygden påverkas av olika förslag och insatser. I anslutning till checklistans frågor finns också allmänt formulerade svar som respektive myndighet kan konkretisera och komplettera för att uppnå en landsbygdsanpassning. CA hjälper ofta myndigheterna i detta arbete.

Även om kraven på Rural Proofing formellt bara omfattar nationella och regionala myndigheter har arbetssättet spridits och tillämpats också på lokal nivå och i vissa fall även inom den privata sektorn.

---

³ Se faktaruta 2

CA följer årligen, senast i en rapport för 2002/2003, hur och inom vilka olika områden som olika organ har arbetat med Rural Proofing och vilka resultat som uppnåtts. Rapporten ställs till ministern för Defra. Rapporten används också av "The Rural Advocate".

Denna rapport, liksom de flesta rapporter som CA tar fram, ges också en offentlig spridning.

Ett av de viktigaste resultaten av Rural Proofing är att det bidragit till attitydförändringar och ökat medvetande om att man måste lösa problem på annorlunda sätt på landsbygden. De departement som varit framgångsrika i detta arbete har ofta haft en samordnare för frågor kring Rural Proofing.

Checklista för Rural Proofing (Fri och kortfattad översättning.)

- 1) Kommer tillgängligheten till offentlig och privat service att påverkas?
- 2) Kommer servicen att distribueras genom de konventionella kanalerna och hur tillgodoses behoven i områden där de traditionella distributionskanalerna ger dålig tillgänglighet?
- 3) Kommer distributionskostnaderna att bli högre på landsbygden och kommer landsbygdsbefolkningen att få bära dessa kostnader?
- 4) Kommer resandet, resekostnaderna eller enkelheten att resa att påverkas?
- 5) Är politiken beroende av kommunikation med berörda och hur når man dessa på landsbygden?
- 6) Ska förslagen distribueras av den privata sektorn eller genom ett offentligt-privat partnerskap? Kommer underlaget på landsbygden att utgöra ett tillräckligt underlag för den privata sektorn?
- 7) Är förslagen beroende av dagens infrastruktur för att fungera? Hur kommer förslagen att fungera på landsbygden där infrastrukturen är sämre utbyggd?
- 8) Kommer förslagen att påverka landsbygdsföretagandet och egenföretagarna? Kommer förslagen att påverka småföretagarna (av vilka det finns förhållandevis många på landsbygden)?
- 9) Påverkar förslagen särskilt de areella näringarna och därmed landsbygdsekonomin och landsbygds miljön?
- 10) Påverkar förslagen lågavlönade, deltids- eller säsonganställda? På landsbygden finns förhållandevis fler lågavlönade och deltids- och säsonganställda.
- 11) Riktas sig förslagen till de missgynnade? Hur identifieras de missgynnade på landsbygden och hur når man dem?
- 12) Är förslagen beroende av lokala institutioner för att nå fram? Kommer förslagen att få effekt på landsbygden?
- 13) Är förslagen beroende av nya byggnader eller utnyttjande av mark? Var föreslås lokaliseringen ske på landsbygden?
- 14) Kan politiken antas påverka kvalitén och karaktären på natur- och kulturlandskapet?
- 15) Påverkar förslagen människor som önskar nyttja landsbygden för fritid och rekreation? Påverkar förslagen möjligheterna för folk att utnyttja landsbygdens resurser eller påverkas landsbygdens attraktionskraft för turister och andra?

4.5 PILOTVERKSAMHET

Countryside Agency arbetar också med att initiera och implementera olika program för landsbygdens utveckling. Utvecklandet av samordnade servicelösningar är ett av de områden man arbetat med, dels genom att initiera och stötta (även ekonomiskt) pilotprojekt dels genom att sprida erfarenheterna från dessa. ”Know how and show how” är devisen för det arbete som bedrivs. Ett färskt exempel på otraditionella servicelösningar är det arbete som bedrivits för att utnyttja de lokala pubarna som nav (engelskans ”hub”) för olika former av lokal service. *The Pub is the Hub* är det träffande namnet på en rapport som beskriver och förmedlar erfarenheter från denna verksamhet.

4.6 LANDSBYGDENS BETYDELSE FÖR STADSBORNA

Den engelska landsbygdspolitiken slår också fast landsbygdens betydelse för stadsborna. Som ett led i att öka landsbygdens värde för dessa, och även för att stärka förutsättningarna för turismen, arbetar CA aktivt med att skapa vandringsleder och ridleder och med att ta fram kartor över på dessa sätt tillgängliga markområden. I England finns ju inte någon allemansrätt och detta arbete är både konfliktfyllt, känsligt och komplicerat. Countryside Agency har också ett ansvar för nationalparkerna.

4.7 PUBLIC SERVICE AGREEMENTS

Public Service Agreements (PSA) är ett målstyrningsverktyg som används av regeringen för utformningen av offentlig verksamhet. Överenskommelserna träffas mellan Finansdepartementet och de olika fackdepartementen och löper i rullande treårsprogram. Målen är ofta övergripande och inte uppdelade mellan urbana och rurala områden. En del målsättningar är utformade som procenttal där en viss andel av befolkningen skall ha tillgång till exempelvis en viss tjänst. Målet kan då uppnås genom att bara erbjuda tjänsten i befolkningstäta områden. Nästan inga mål har en landsbygdsdimension.

5 LANDSBYGDSPOLITIK - SVERIGE OCH ENGLAND

5.1 POLITIKEN I SVERIGE

Utvecklingen av landsbygd och glesbygd har av tradition alltid varit en del av regionalpolitiken i Sverige. Först i samband med att Sverige blev medlem i EU har det tillförts ett område i politiken som specifikt betecknas som landsbygdspolitik. Regionalpolitiken har alltid haft en särskild glesbyggsdimension och under 1990-talet utvecklades även en mer generell landsbyggsdimension som emellertid i senaste regionalpolitiska propositionen tonades ner.

Sedan 2001 har de forna områdena regionalpolitik och regional näringspolitik slagits samman till en *regional utvecklingspolitik* med målet att skapa väl fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Den regionala utvecklingspolitiken utgår från att alla regioner i Sverige bidrar till tillväxten och att det är en förutsättning för att landet skall prestera maximalt att alla regioner kan bidra på ett effektivt sätt med sina resurser. Politiken skall därmed verka i alla delar av landet för att stimulera tillväxt och utveckling. Utgångspunkten för politiken är som målet säger *lokala arbetsmarknader*. En lokal arbetsmarknad innehåller såväl tätorter, landsbygd som glesbygd. Och med införandet av den regionala utvecklingspolitiken kom landsbyggsdimensionen att tonas ned.

Politikområdet Landsbygdspolitik i Sverige är till största delen knutet till de areella näringarna och i politikområdet ingår ett samlat miljö- och landsbygdsprogram (LBU) som bygger på den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU. Målet för politikområdet är en ”ekologiskt-, ekonomiskt- och socialt hållbar utveckling av landsbygden”.

Åtgärder som idag ingår i programmet är miljöersättningar för bland annat betesmarker, slätterängar, minskat kväveläckage och ekologisk produktion. Vidare ingår kompensationsbidrag till områden med naturgivna nackdelar, stöd till kompetensutveckling inom jord- och skogsbruket, stöd till investeringar i jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företag, startstöd till unga jordbrukare, stöd till förädling av jordbruksprodukter samt projektstöd för utveckling av landsbygden.

Det finns också ett nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Inom Mål 1 i norra Sverige görs också satsningar på landsbygden.

Den nyligen beslutade reformeringen av EU:s jordbrukspolitik innebär att det i framtiden successivt kommer att flyttas över pengar från direkt produktions- eller gårdsstöd till miljö- och landsbygdsåtgärder.

5.1.1 Leader+

EU:s gemenskapsinitiativ Leader+ handlar om landsbygdsutveckling utifrån lokala förutsättningar och lokala initiativ. Den metod som etablerats för Leader består av följande delar: lokal förankring, underifrånperspektiv, nytänkande, överförbarhet och nätverkande. Syftet med programmet är att stödja hittills oprövade och innovativa utvecklingsstrategier som rör landsbygdens utveckling. Leader+ ska alltså vara något av en experimentverkstad för att hitta nya vägar till en hållbar utveckling av landsbygden.

I Sverige bedrivs den direkta verksamheten av tolv LAG-grupper (lokala aktionsgrupper) som själva beslutar vilka projekt de vill stödja i sitt geografiska område. Glesbyggsverket ansvarar för programmets genomförande och Statens Jordbruksverk för utbetalningarna. Vidare är

Glesbygdsverket sekretariat till den Övervakningskommitté (med Näringsdepartementet som ordförande) som är tillsatt att följa programmets utveckling och inriktning. Verket är också ansvarigt för upphandling av tjänster för det nationella Leadernätverket.

I England är det Department for Environment, Food and Rural Affairs, (Defra), genom enheten Rural Affairs, som har rollen som förvaltningsmyndighet motsvarande den som Glesbygdsverket har i Sverige. En annan enhet inom Defra - Resource Management - har motsvarande Jordbruksverkets roll som utbetalande myndighet av EU-medel. Defra är också övergripande ansvarigt för UK Leader+ Network samt innehar ordförandeskapet i Övervakningskommittén. Ett antal regionala "Monitoring Committees" finns, med representanter från sekretariaten för Leader+ som ordförande. Dessa kommittéer har regional representation från departement och t.ex. Regional Development Agencies, RDA, samt åtminstone någon miljöorganisation, den ideella sektorn samt från LAG-grupperna. Leader+ administreras på den regionala nivån av Defras regionala kontor som har till uppgift att stödja genomförandet av initiativet. Antalet LAG-grupper i England är 24. Countryside Agency är medfinansierad i Leader+.

5.2 FÖRÄNDRINGAR FÖRBEREDS I ENGLAND

Ansvaret för den bredare landsbygdspolitiken i England ligger på Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra) även om satsningar på landsbygden också genomförs av Regional Development Agencies under Department of Trade and Industry (DTI). Nu planerar regeringen för en ny organisation av arbetet. Förenklningar av olika stödregler skall göras. Fler beslut skall tas på regional och lokal nivå. Det blir också förändringar för olika myndigheter när det gäller ansvaret för att genomföra den beslutade politiken.

5.2.1 Ny myndighet för mark och miljö

Med början nästa år kommer en omorganisation att genomföras. Defra meddelade i november 2003 att en ny myndighet skall bildas - en Land Management Agency - med ansvar för landskap, naturskydd och miljö. Till denna nya myndighet förs bland annat ansvaret för nationalparker och andra markfrågor som idag sköts av Countryside Agency. I den nya myndigheten införlivas också Rural Development Service (mark- och miljöfrågor), English Nature (expertmyndighet när det gäller biologisk mångfald) samt delar av British Waterways (kanalmyndighet), Environment Agency (naturvårdsverk) och Forestry Commission (skogsstyrelse).

Ansvaret för flera stödprogram för landsbygden kommer också att föras ned på regional och lokal nivå. Regional Development Agencies skall enligt förslaget få ökat ansvar för olika landsbygdsprogram. Government Offices for the Regions (motsvarande länsstyrelserna) skall inrikta sig på att koordinera och övervaka effekterna på landsbygden av olika program, men inte själva delta i genomförandet. De regionala Rural Affairs Forum blir viktiga organ för att diskutera och kommentera hur landsbygdspolitiken sköts samt vara drivkrafter för landsbygdsutvecklingen på regional och lokal nivå, detta enligt riktlinjer från en utredning som regeringen nu med vissa reservationer ställt sig bakom. Omorganisationen beräknas ta tre år i anspråk.

I framtiden kommer Countryside Agency att fokusera arbetet på att ur ett nationellt perspektiv bevaka och följa utvecklingen på landsbygden, presentera analyser och vara rådgivare till regeringen samt sprida kunskaper om goda exempel. Erfarenheterna från Rural Proofing - landsbygdsprövningen - inom alla relevanta politikområden skall också tas tillvara och utvecklas. CA räknar dessutom med att även i framtiden kunna initiera olika typer av lokala pilotprojekt.

5.3 PARTIPOLITISKA ERFARENHETER FRÅN ENGLAND

Galna ko-sjukan och senare utbrottet av mul- och klövsjuka i England ledde till svåra följder för olika näringar på landsbygden och även till hårda politiska diskussioner mellan partierna.

Av tradition har det Konservativa partiet i England i högre grad än Labour förknippats med frågor kring landsbygdens utveckling. På senare år har dock Labour i kraft av regeringsmakten och landsbygdspolitiken haft initiativet.

Men också inom det Konservativa partiet anses landsbygdsfrågorna så viktiga att de olika företrädarna för landsbygdspolitiken inom Labour-regeringen fått motsvarande konservativa företrädare i skuggregeringen.

De konservativa har nu också bildat en särskild aktionsgrupp för landsbygden: The Conservative Rural Aktion Group (CRAG). Förbättringar av service som husläkare, skolor, transporter och polisnärvaro står på de konservativas politiska dagordning.

Även andra partier i England som exempelvis liberaldemokraterna har landsbygden på sitt politiska program.

5.4 LANTBRUKETS ROLL FÖR EKONOMIN

Som ett av skälen till en bred landsbygdspolitik i England för Labour ofta fram i debatten jordbrukets minskade roll för ekonomin. Enligt officiella siffror svarar lantbrukarna för 0,8 % av BNP medan turismen svarar för 4%.

I Sverige är jord- och skogsbrukets andel av BNP för 2002 totalt 1,5 %, enligt SCB.

Turismens andel av BNP i Sverige är enligt Turistdelegationen 2,6 %⁴. En stor del av turismens BNP kan relateras till storstäderna, framför allt Stockholm.

---

⁴ <http://www.tourist.se/download/TabellTSA3.xls>

I SVERIGE SYSSELSATTA INOM JORDBRUK ÅR 2000

	Totalt	%	Varav män	%	Varav kvinnor	%
Glesbygder	2 661	3,4	2 065	4,7	596	1,7
<i>varav skärgårdsområden</i>	185	1,2	144	1,7	41	0,6
Tätortsnära landsbygder	40 558	4,3	30 579	5,8	9 979	2,5
Tätortsområden	15 802	0,5	11 337	0,7	4 465	0,3
Riket	59 021	1,4	43 981	2,0	15 040	0,8

Källa: SCB-Rams, Glesbygdsverket

I SVERIGE SYSSELSATTA INOM SKOGSBRUK ÅR 2000

	Totalt	%	Varav män	%	Varav kvinnor	%
Glesbygder	2 129	2,7	2 005	4,5	124	0,4
<i>varav skärgårdsområden</i>	14	0,1	13	0,2	1	0,0
Tätortsnära landsbygder	10 041	1,1	9 014	1,7	1 027	0,3
Tätortsområden	5 186	0,2	4 329	0,3	857	0,1
Riket	17 356	0,4	15 348	0,7	2 008	0,1

Källa: SCB-Rams, Glesbygdsverket

5.5 ANDELEN SYSSELSATTA I SVERIGE

Av statistik i Glesbygdsverkets Årsbok 2003 framgår att högsta andelen sysselsatta inom det svenska jord- och skogsbruket uppdelade i Glesbygdsverkets regioner år 2001 finns i skogslänens inland där 4 % arbetade inom jord och skog. Relativt höga andelar inom *skogsbruket* finns i skogslänens inland och östra Småland medan högre andelar inom jordbruket är mera spridda över landet.

Som jämförelse var sysselsättningen i skogslänens inland år 2000 vad gäller hotell, restaurang och personliga tjänster drygt 7 %; hälso- och sjukvård 23 %; handel, transport och kommunikation 16 %. På nivån 16 % låg även andelen anställda inom tillverkning och utvinning av mineral.

5.6 DEN SVENSKA LANDSBYGDENS SÄRSKILDHET

I utredningen *Mot en ny landsbygdspolitik* (SOU 2003:29) har den svenska landsbygdens särskildhet varit en huvudfråga. Utredaren har uppfattningen att det finns ett starkt och ökat beroende mellan stad och land. Samtidigt har landsbygden egna förutsättningar som, enligt utredningen, är tillräckligt specifika för att det skall finnas behov av en särskild utvecklingsinriktad landsbygdspolitik utöver den som nu finns för de areella näringarna.

Utredaren pekar på några förhållanden som är karaktäristiska för landsbygden och som motiverar insatser som specifikt riktar sig till landsbygden:

- Landsbygden kännetecknas av glesa strukturer, i första hand en gles befolkning och i allmänhet också ett tillgänglighetsproblem genom långa avstånd till större orter. Glesheten innebär också sämre infrastruktur på grund av att höga fasta kostnader ska delas på få hushåll.
- I glesa strukturer finns också behov av att särskilt beakta företagandets villkor. Egenföretagare och företag med någon enstaka anställd är särskilt viktiga. Företagandet på landsbygden kan aldrig vila på täthet och skalfördelar. Det måste i stället bygga på att

den lokala miljön kan fungera stödjande för företag som inte har sin marknad och sina kunskapskällor i omgivningen.

- Landsbygden har funktioner som inte kan hållas isolerade från varandra. De areella näringarna är både näringsfång och förvaltare av naturresurser. Förvaltningen måste i sin tur ha biologiska utgångspunkter som har att göra med biotoper och artrikedom. Förvaltningen måste också beakta landsbygden som livsmiljö och kunna vårda och utveckla boendekvaliteter och landsbygdens värden för rekreation och upplevelser.
- Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Det kan t.ex. gälla alternativa driftsformer, samspel mellan kommun och näringsliv osv.
- Nu finns landsbygden med inom flera politikområden. Inom den regionala utvecklingspolitiken och inom politiken för de areella näringarna finns särskilda stöd och program och andra insatser riktade mot landsbygden. Men för att det ska vara möjligt att ta vara på lärdomarna av dessa insatser måste landsbygden ha en plats i planeringssystemet.
- Slutligen, poängterar utredaren, har landsbygden som kategori en internationellt stark ställning i politik, planering och inom forskningen. Landsbygden är därför en fruktbar dimension att kommunicera i internationellt utbyte.

5.7 SLUTORD

Utredningen *Mot en ny landsbygdspolitik* (SOU 2003:29) och remissvaren på denna utredning behandlas nu i Regeringskansliet och ett ställningstagande väntas under 2004.

Det saknas idag en fullständig överblick över hur olika län och regioner arbetar med landsbygdsfrågorna. Vad som hänt med landsbygdsdimensionen i det regionala utvecklingsarbetet efter förändringen från regionalpolitik till regional utvecklingspolitik är en fråga som nu skall kartläggas och analyseras. Glesbygdverket har fått Regeringens uppdrag att under 2004 sammanställa uppgifter från länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan om hur landsbygdsdimensionen tas tillvara i det regionala utvecklingsarbetet. En delrapport med sammanställning och analys skall redovisas till Regeringen i september 2004. Slutredovisningen i februari 2005 skall dessutom innehålla en sammanställning av behov av metod- och kunskapsstöd på området.

Under 2004 kommer också Glesbygdverket att presentera en separat genomgång av vilket utrymme landsbygdsfrågorna fått i länens regionala tillväxtprogram (RTP).

5.8

När det gäller miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) inom EU:s jordbrukspolitik talar mycket för att det svenska programmet bör vidgas till att omfatta landsbygden som territorium och inte begränsas till en viss näring. De areella näringarna har visserligen en viktig roll både för näringslivet på landsbygden och för upprätthållandet av kulturlandskapet. För landsbygdens ekonomi finns det dock många andra näringar som utgör minst lika viktiga bidrag. Vissa av dessa näringar är inte unika för landsbygd, medan andra såsom turismen lever på att utnyttja natur- och kulturmiljö på ett liknande sätt som jordbruket. Glesbygdverkets utgångspunkt är därför att landsbygdspolitiken i denna del måste inriktas på att stimulera utvecklingen av landsbygdens näringsliv och ekonomi vare sig den hämtar grunden från areella näringar, besöksnäring eller andra områden.

Basen för såväl den regionala utvecklingspolitikens genomförande som landsbygdspolitiken ligger och måste ligga på den regionala nivån. Den regionala utvecklingspolitikens allmänna utgångspunkt att den nationellt formulerade politiken främst skall ge ramverk, möjligheter och mål är värd att sträva efter även inom andra politikområden som syftar till lokal och regional utveckling. Prioriteringar och verktyg bör så långt det är möjligt kunna formas på den regionala arenan.

Bevarande och utveckling på landsbygden går inte att ställa mot varandra. Bevarandeperspektivet på landskap och kulturmiljö behövs eftersom det är just detta som formar grunden för landsbygden som plats. Bevarandeperspektivet måste dock ses i ett perspektiv där natur- och kulturmiljön sätts i en helhet i ett fungerande samhälle. En bevarad kulturmiljö utan människor som verkar i ett sammanhang är ingen levande miljö. Detta är tydligt t.ex. i många skärgårdsmiljöer där bevarandet satts framför intresset av fungerande strukturer.

Det behövs naturligtvis också insatser för att hantera omvandlingen av den areella sektorn. Det finns dock ett tydligt behov av att skapa insatser för utveckling och tillväxt som inte är direkt knuten till jordbrukets befintliga företag.

Områden som kan vara särskilt intressanta att utveckla insatser för kan t.ex. vara:

- Turism och besöksnäring
- Landsbygden som boendemiljö
- Tillvaratagande och förädling av landsbygdens råvaror utan att det behöver vara direkt knutet till primärproduktionen
- Utnyttjandet av ny teknik för att möjliggöra arbete och serviceförsörjning på distans
- Utveckling av nätverk och företagssamverkan

5.9

En intressant modell för mobilisering av de lokala resurserna har utvecklats inom gemenskapsinitiativet Leaders modell för lokala "trepartnerskap" där näringsliv, offentlig sektor och social ekonomi i samverkan, och i grunden på samma villkor, möts för att genomföra lokala utvecklingsprogram. Modellen har prövats och utvecklats under tre programperioder och Glesbygdsverket menar att den mycket väl skulle gå att implementera som en mera allmän modell för lokalt utvecklingsarbete.

Från England och Countryside Agency ges många och goda exempel på hur Glesbygdsverkets uppdrag kan utvecklas. Rural Proofing, styrelsens roll och sammansättning, utveckling av årsbok och konkretisering av mål för landsbygden är alla sådana exempel. Ytterst handlar det emellertid om vilken grundläggande värdering som ges våra landsbygder. En viktig förutsättning ligger i att se inte bara problem utan möjligheter att vidareutveckla den tillgång Sverige har i sina attraktiva landsbygdsmiljöer.

LITTERATUR OCH REFERENSER

Glesbygdsverkets Årsbok 2003, Glesbygdsverket

Integrerad landsbygdsutveckling i Finland, Glesbygdsverket 2002

Landsbygden – mångfald och möjligheter, Regeringskansliet, Jordbruksdepartementet, 2003

Mot en ny landsbygdspolitik, SOU 2003:29

Remissyttranden SOU 2003:29

Rural Proofing in 2002/2003, Countryside Agency Publications

Rural services standard, Department for Environment, Food and Rural Affairs

The Death of Rural England: a social history of the countryside since 1900, Alun Howkins, London, Routledge, 2003

The State of the Countryside 2003, Countryside Agency Publications

Muntliga källor:

Ewen Cameron, *Chairman, Countryside Agency & Rural Advocate*

Richard Wakeford, *Chief Executive, Countryside Agency*

Pam Warhust, *Deputy Chair, CA*

Alison McLean, *Board member, CA*

Margaret Clark, *Director, CA*

Sarah Sleet, *Director, CA*

Alun Michael, *Minister for Rural Affairs, Defra*

Anna Walker, *Director General for Land Use and Rural Affairs, Defra*

Nigel Curry, *Director of Countryside and Community Research Centre, University of Gloucestershire*

Webbplatser:

www.defra.gov.uk

www.countryside.gov.uk

www.labour.org.uk

www.conservatives.com

www.crag.me.uk

www.libdem.org.uk

www.countryside-alliance.net

http://www.wmra.gov.uk/regional_assembly.htm

BILAGA 1

ARBETSSÄTT FÖR REGIONALA RURAL AFFAIRS FORUM

Rural Affairs Forums infriar ett åtagande från *Rural White Paper* att etablera ett nationellt och regionalt ”forum för lyssnande” (sounding boards) så att ministrarna kan ha regelmässig och direkt kontakt med de viktigaste aktörerna så de vet vad som händer och hur människor på landsbygden tänker.

WEST MIDLANDS RURAL AFFAIRS FORUM SOM EXEMPEL

Det huvudsakliga syftet med West Midlands Rural Affairs Forum är att föra samman landsbygdens aktörer inom regionen för att informera om och övervaka hur uppfyllandet av politiken sker i landsbygdsområdena.

Forumet skall arbeta med landsbygdens människor och företag för att identifiera problem och för att förstå dynamiken i landsbygdsområdena samt Government Office och Countryside Agency vad gäller frågor om Rural Proofing som är viktiga för regionen.

Forumet skall även ge råd till Regional Assembly så att denna integrerar landsbygdsfrågor med sin egna aktiviteter och granska servicen i landsbygdsområdena, framåtskridandet av genomförandet av *Rural White Paper*, viktiga landsbygdspolicies och –program för att försäkra att de ”passar in” i regionens behov.

Regional Assembly är en frivillig sammanslutning som består av upp till 100 medlemmar från de 38 ”lokala myndigheter” som utgör West Midlands-regionen, representanter från näringslivet och andra grupperingar, från fackförbund till religiösa och i övrigt. Regional Assembly arbetar i partnerskap med Advantage West Midlands (RDA), Government Office i West Midlands, Regional Action West Midlands och West Midlands Local Government Association samt andra lokala organisationer i West Midlands.

Regional Assembly arbetar som en lobbyorganisation med målet att arbeta för regionens sociala och ekonomiska intressen samt för att tillförsäkra att de regionala strategierna är förenliga med varandra i strävan mot de gemensamma målen. Regional Assembly arbetar även för att göra de regionala policydokumenten lättare att förstå och mera ”transparenta” för medborgarna. (ref: http://www.wmra.gov.uk/regional_assembly.htm).

Andra roller för Forumet är att övervaka arbetet i Regional Observatory för att tillförsäkra relevans och konsekvens i insamling, presentation och test av data. Vidare att dela med sig av och informera om ”bästa” exempel och information inför policy- och strategiutveckling och beslutsfattandet, och även sörja för vägval, ledarskap och samordning vad avser ”landsbygdsagendan” och West Midlands perspektiv på förslag som påverkar landsbygden. Ytterligare en uppgift för Forumet är att befrämja arbetet i Forumet i en anda av öppenhet och transparens genom bl.a. ”the Learning Network” och att befrämja West Midlands ”landsbygdsagenda” gentemot relevanta nationella, regionala och lokala aktörer.

MEDLEMSKAP

Medlemskapet ses över årligen. Forumet skall innehålla en effektiv blandning av landsbygdsorganisationer, -befolkning, -intressen och -perspektiv från följande breda perspektiv:

1. landsbygd, miljö och rekreation
2. landsbygdsekonomi och arbetsliv
3. Rural Communities och service
4. central statlig förvaltning
5. regionala och subregionala forum
6. den lokala förvaltningen/nivån.

FINANSIELLA RESURSER

”Regional Assembly” ger 25 000 pund (2003) för att stödja Forumets arbete med att befrämja landsbygdsagendan i West Midlands. Medlemmarna skall bidra till att ingen medlem eller sektor hindras av Forumets arbetssätt. Följande kostnader täcks: delfinansiering av sekretariatet och utvecklingen av det webbaserade ”Learning Network”, föredragshållare, konsultarvoden, viss utbildning, sponsring av en årlig konferens, hyra av möteslokaler samt vissa kostnader för medlemmar vid sammanträden med Forum for England och för medlemmar vid sammanträden vid Regional Forum, när de inte kan få ersättning från egen organisation.

VILKA BLIR MEDLEMMAR?

Medlemmarna i Rural Affairs Forum spelar en nyckelroll i att formulera och utvärdera landsbygdspolicies och -strategier i West Midlandsregionen. Forumet skall också ha en nationell profil. Det är därför nödvändigt att alla kandidater har kapacitet att förstå frågorna och att de kan arbeta på en strategisk nivå. De skall också ha förmågan att arbeta tillsammans med kollegor och partners inom det egna området och med ”överlappande” sektorer och intressen. Medlemmarna skall besitta följande kompetenser och kvalitéer:

- en både bred och djup kunskap inom sin sektor,
- en förståelse för ”överlappande” sektorer och intressen,
- förmåga att samla in och presentera en gemensam syn - ”konsensus” - på ett kortfattat och tydligt sätt,
- förmåga att kommunicera information och beslut som Forumet fattat för andra inom sin sektor - vid behov genom att hålla ”sektorsmöten”,
- ha tid och resurser att ägna Forumet,
- ha entusiasmen att vara en fullödig deltagare, t.ex. genom att närvara vid minst 4 möten per år samt ev. extra sammanträden, att bidra till 'task and finish'-grupperna och att delta i ”wider West Midlands Rural Network”.

ANTAL SAMMANTRÄDEN

West Midlands Rural Affairs Forum sammanträder regelbundet, minst 4 ggr/år, ca 3 veckor innan Forum for England:s sammanträden. Sammanträdesanteckningar och -protokoll skickas till Private Office of the Rural Affairs Minister - Alun Michael - sekretariatet för Forum for England och Defra Rural Communities Division.

KOMMUNIKATION MED FORUMMEDLEMMARNA

Medlemmarna i Rural Affairs Forum skall ha tillgång till en webbsida - *The Learning Network*. Medlemmarna skall också kunna använda webbsidan på följande sätt; ha tillgång till alla Forumets dokument; starta diskussioner och hålla on-line-möten; ladda och ladda ned dokument; följa upp möten, sammanträden och konferenser och starta en fortlöpande diskussion; låta andra få del av lokala nyheter och händelser; länkar till andra relevanta webbsidor och bidra till projekt och samarbeta on-line.

Ordförande

Rural Affairs Forum utser sin egen ordförande. Successionsfrågor diskuteras och överenskommes av medlemmarna.

Förhållandet mellan Forum for England och de regionala forumen

Varje regionalt forum skall utse en representant till Rural Affairs Forum for England:s sammanträden. Rural Affairs Minister, Alun Michael, hoppas att fråga om ersättare sällan aktualiseras. Om en ordinarie ledamot inte kan närvara vid möten med Forum for England, så måste ersättningsfrågan ha godkänts av ordföranden i det regionala Forumet.

Förhållandet mellan Rural Affairs Forum och England Rural Development Programme (ERDP) Groups

ERDP Regional Consultative Group och Regional Programming Group skall hålla Forumet informerat om genomförandet av ERDP och allmänna frågor om landsbygdsutveckling.

Kommunikation med och inblandning av "Wider Stakeholder Network"

Rural Affairs Forum skall hålla nära kontakt med West Midlands Rural Network (WMRN) och bidra till organisationen och kostnaderna för den årliga konferensen. Forumet skall även försöka arbeta tillsammans med andra statliga och övriga intressegrupperingar och forum. Vid behov kan Forumet utse arbetsgrupper eller knyta till sig personer med en akademisk eller specialistbakgrund för att genomföra särskilda projekt.

AKTUELLA FRÅGOR PÅ AGENDAN

(exempel från möte den 1/10 2003)

Agendan för West Midlands Regional Affairs Forum (WMRAF) kan t.ex. ta upp:

- regionala boendefrågor och strategier
- reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, GJP
- strategi för ett uthålligt jordbruk och -produkter
- översyn av servicestandarder på landsbygden
- WMRAF & WMRN: gemensam konferens –
”[Getting back on track: stepping stones to a healthier rural economy](#)”
(West Midlands Rural Affairs Forum och West Midlands Rural Network värdar för den årliga landsbygdskonferensen 2003-04-03).

Arbetsgrupper

Forumet kan vid behov utse arbetsgrupper eller knyta till sig personer med en akademisk bakgrund eller specialistbakgrund för att genomföra särskilda projekt.

Exempel på grupper:

- arbetsgrupp för en översyn av miljö- och jordbruksstöd (Agri-Environment Schemes)
- lokalt producerad mat, hälso- och näringslära
- arbetsgrupp för transporter på landsbygden
- Forumets arbetsgrupp (halvtidsutvärderingen av GJP)

Frågor på agendan för Rural Affairs Forum var i juli 2003 bl.a. följande:

- förmöte med tillfälle att diskutera frågor att ta upp i Forumet samt för utbyte av idéer, goda exempel och bra modeller
- frågor om likvärdig hälsa på landsbygden
- rapport om hälsotillståndet på landsbygden
- balansen mellan naturen och hälsan; presentation av och diskussion om hur "bio-diversitet" kan bidra till ökat fysiskt och mentalt välbefinnande
- stress på landsbygden: presentation av och diskussion om stress på landsbygden samt åtgärdsplan mot sådan stress (behandlar t.ex. effekter efter mul- och klövsjukan, självmordsfrekvens etc.)
- fri diskussion och övrigt:
  - o Tillfälle för medlemmarna att fritt ta upp frågor och att se över Regional Affairs Forums roll att arbeta för de regionala planerna från "Strategy for Sustainable Farming and Food" (strategin för uthålligt lantbruk och mat)
  - o Introduktion och lansering av *Rural Services Standard* för år 2003
  - o Countryside Agency:s rapporter om [Rural Proofing in 2002/2003](#) och [State of the Countryside 2003](#)
  - o CA:s övervakningsrapport avseende *Rural Services Standard*
- ordföranden inleder:
  - o *Business & Rural Enterprise*: arbetsgruppens rapport och rekommendationer till Forumet
Material: "Att stödja landsbygdsföretagande"
  - o Program för lärandefrågor: en möjlighet att testa idéer som skall utgöra grund för en åtgärdsplan
  - o Strategi för landsbygden - vägen framåt: råd till Forumet angående ett uppdaterat strategidokument
- "Anslagstavla" - kort information om:
  - o Feedback till Forumet från en träff med arbetsgruppen för turism

- Att stödja den ideella sektorn - kapacitetsuppbyggnad i samhällena samt ideella sektorns infrastruktur i landsbygdsengland

(övriga dokument och rapporter)

Sammansättningen av West Midlands Rural Affairs Forum år 2003

Ordförande Dr. Tony Harris

(Dr. Tony Harris, direktör, Shropshire CCTE, och har nära kontakter med många mindre företag. Han är f.n. "Governor" på Walford College, Shropshire, och ordförande i Heart of England Fine Foods. Han var tidigare chef för Harper Adams University College och med en akademisk bakgrund inom jordbruk är han medlem i ett flertal styrelser inom området och även som konsult. Inga politiska uppdrag.)

Sekretariat Rural Affairs Team, representanter från Government Office for the West Midlands och Countryside Agency.

Landsbygd, miljö och rekreation

- Environment Agency
- West Midlands Biodiversity Partnership
- West Midlands Regional Sustainability Forum
- English Heritage
- Heart of England Tourist Board

Landsbygdsekonomi och arbetsliv

- National Farmers Union
- Country Land and Business Association
- Shropshire Learning and Skills Council
- Confederation of West Midlands Chambers of Commerce
- Shropshire Business Link
- Transport and General Workers Union

Rural Communities och service (inklusive den ideella sektorn)

- Chaplaincy for Agricultural and Rural Life
- West Midlands Network of Rural Community Councils
- Directorate of Health & Social Care (Midlands & East of England)
- National Federation of Young Farmers
- Association of Colleges
- Regional Forum of Police Chiefs
- Regional Action West Midlands

- Regional Housing Partnership
- Regional Transport Strategy Forum

Central statsförvaltning

- Advantage West Midlands
- Director, Western Division, Government Office for the West Midlands
- Countryside Agency (Mike Grace alt. Fiona Moore)
- RDS, Defra
- English Nature
- Forestry Commission

“Local Government”

- West Midland Association of Parish and Town Councils
- West Midlands Local Government Association

Regionala och subregionala forum

- Herefordshire Partnership
- The Shropshire Partnership Team
- Staffordshire Partnership
- Worcestershire Partnership Steering Group
- Coventry, Solihull and Warwickshire Rural Forum
- West Midland Rural Network
- West Midlands Arts
- Regional Assembly

BILAGA 2

THE RURAL WHITE PAPER

Summary

Foreword

by Rt Hon John Prescott, Deputy Prime Minister and Rt Hon Nick Brown, Minister of Agriculture, Fisheries and Food

How we live our lives is shaped by where we live our lives. But wherever that may be, people want the same basic things: jobs, homes, good public services, a safe and attractive environment and a society offering opportunity for all. North or south, rural or urban, all parts of our country, though different, affect and are affected by each other.

That is why the Government is publishing two parallel white papers describing how we mean to help all communities, rural and urban, achieve their full potential. Our guiding principle in both is that people must come first. Our policies are based on engaging local people in a partnership for change.

But many rural communities are going through difficult changes. Basic services have become over-stretched. In traditional industries, such as farming, incomes are falling and jobs are disappearing. There has been pressure for unwelcome development. Wildlife diversity has declined. Previous Governments have failed to tackle these problems. Over the past 20 years we have seen post offices disappearing, council houses sold off, rural schools closed, building on green fields and village bus services cut.

We are beginning to turn this round. There have been real improvements over the past three years. We have stemmed the closure of rural schools and we are introducing measures to reduce closures of post offices in rural areas. We are working to help farmers through very difficult times, providing millions of pounds in additional support and a new direction in agricultural policy. We are recruiting extra police officers in rural areas and, as part of our 10-year transport plan, have begun investing more in rural bus and train services.

We know, however, that there is much more to do. Our vision is of a countryside in which we all take the opportunities which change brings to build sustainable rural communities in an improved countryside environment. It is of towns and villages where people can choose to live in the communities in which they grew up and find affordable homes, send their children to good local schools and have access to high quality public services – services often delivered in new ways, and through new outlets.

Our vision is of rural areas evolving in ways which enhance landscape and biodiversity. It is of a forward looking and competitive farming industry, delivering good stewardship of the environment as well as producing our food. It is of a rural economy based on information technology as well as on traditional skills. In short, not a theme park, but a living, working countryside for real people. We want a countryside which can shape its own future, with its voice heard by Government at all levels.

This booklet is a short summary of our approach, and the new steps we are taking to help country people build the future they want: a future based on real policies for those real people.

Living in the countryside

Living in the countryside has a great deal to offer. People value the quietness and sense of space, the beauty of natural surroundings, the traditions and sense of community.

But over the last twenty years, the pace of social and economic change has put increasing pressure on rural communities. While some have attracted new business, many have lost local services and jobs in agriculture and other traditional industries. Poor quality development has encroached on some valued landscapes and wildlife habitats have declined. Young people have left remote rural areas, while some villages close to cities have become commuter dormitories.

We want to reverse the decline and help country people build a better future.

Our vision is of:

- a living countryside, with thriving rural communities and access to high quality public services;
- a working countryside, with a prosperous and diverse economy, giving high and stable levels of employment;
- a protected countryside, in which the environment is sustained and enhanced, and which all can enjoy; and
- a vibrant countryside which can shape its own future and whose voice is heard by government at all levels.

The white paper, [A Fair Deal for Rural England](#) explains how we are shaping government policy and investment to make the vision a reality. This booklet summarises our approach.

We are investing in quality services...

For the first time we are publishing a rural service standard, setting out minimum standards and targets and explaining how they will be delivered. This pledge is a starting point. It will be updated as our modernisation of public services proceeds and we are able to improve those standards. It will be reviewed every year.

We will:

- continue to safeguard rural schools against closure, and invest to improve them;
- connect all rural schools to the internet by 2002;
- create more childcare and early education places;
- increase resources for rural ambulances to cut response times;
- improve GP services through mobile units; and
- set up new one stop primary health care centres, offering video and telelinks to specialist health advice without the need to travel far.

We are working to make communities safer through initiatives such as crime reduction partnerships and local watch schemes: there are now 500 farm watch schemes in England and Wales. £15 million from the police modernisation fund is earmarked for rural policing this year and £30 million next year. Chief Constables will be taking on more regular officers, and recruiting more special constables too.

...and will deliver them in better ways...

Providing services effectively to people living in small, scattered rural parishes means being more customer-orientated. And it means being more innovative in the way we deliver those services: for example, using new technology; sharing buildings between several providers; using mobile units and offering appointment bookings which take account of the distances people may have to travel and what transport they have. We are asking all rural service providers to adopt these principles.

Ninety-nine per cent of people in rural areas live within three miles of a post office. We aim not only to retain the rural post office network, but to extend both its range of business activities and the other services it offers. As a start, we will be setting up a pilot scheme which will offer banking, one stop internet access, pensions, benefits, prescriptions and health advice as well as normal post office business.

We are setting up a £15 million 'community service fund' to help local groups, including churches and voluntary bodies re-establish vital services which villages have lost. Village shops, pubs and garages will be able to apply for grants from this fund for providing facilities such as cash machines or cash back services, parish meeting rooms, or technology access points like internet kiosks. We are proposing mandatory 50 per cent rate relief to pubs and garages which

benefit the rural community, as well as to village shops. This could save them up to £1,250 a year.

The internet provides a great new opportunity to bring information and services to rural people. We are setting up 100 internet access and learning points across the country so that people in rural areas have easy and convenient use of information and communications technology to help them access, for instance, health advice, employment opportunities, legal and court services.

...providing affordable homes in villages and towns for local people...

We want young people to be able to live in the communities where they grew up. Overall we expect to provide 3,000 new homes each year in small rural settlements which will be affordable to local people, especially young couples.

We are doubling both the Housing Corporation's overall budget and its rural programme to double the number of extra subsidised homes for rent from 800 to 1,600 homes each year. We are also increasing support for people on modest incomes to buy their own homes, and people in some rural areas will benefit from the new starter home initiative to help key workers buy in areas of high prices and high demand.

Planning authorities will make better use of their powers to secure affordable housing as part of new developments. They can insist on a proportion of social housing even on the smallest site. Where necessary, they may look for one affordable home for every house developed for the open market.

We will consult on a proposal to allow local authorities to charge full council tax on second homes and to use the money to meet local housing needs.

Our policy of building 60 per cent of new homes on previously-developed land will relieve unnecessary pressure for building in the countryside.

...with better transport connections...

Transport connections are the life line for villages. But public transport is not so readily available in rural areas. And for one in three households, private motoring is not an available option. To be responsive to rural needs, transport needs to be flexible. The white paper proposals will increase the range of options people have for getting about and encourage more locally-based and innovative solutions.

We want to make it easier for people to get to and from their local market town, wherever they live. Over the next three years we will be increasing the subsidy for rural buses by 45 per cent compared with the last three years. We aim to have an hourly or more frequent bus service within ten minutes walk of a third more rural homes.

Over the next three years, we are doubling the money available through the rural transport partnership scheme from £6 million to £12 million every year to support all sorts of transport schemes especially suited to local circumstances. We are also providing £60 million rural bus challenge funding for innovative bus and minibus services (25 per cent more than over the last three years).

Smaller communities will also benefit from a new £15 million special parish fund. Parishes will be able to apply direct for up to £10,000 for small scale projects such as buying a minibus, setting up a social car scheme, or a car or moped pool, or paying a bus company to divert a route through an outlying village. This will give them more freedom to decide on the kind of help they need.

The tax reductions for motorists announced in November 2000 will help those who depend on car transport. Some 50 new rural bypasses and schemes to reduce traffic speed through villages will improve road safety for people living in the country.

...rejuvenating market towns and creating a thriving modern economy...

We see market towns as the essential drivers of rural economic prosperity and we are committed to strengthening them. We are investing an extra £37 million through the Regional Development Agencies to help them create new job opportunities, new workspaces, restored

high streets, better amenities and good transport links to their surrounding areas. More money will be available through European and matching funds, bringing the total package of funding for market towns up to £100 million over the next three years. We will help market towns carry out a 'health check' to define their priorities.

We will help rural businesses succeed by offering better business support through the government's Small Business Service and through information and communications technology. We are stimulating wider broadband coverage to make high speed internet access and business data transfer available in more rural areas. We will raise skill levels, using the internet to extend training opportunities. And our 10-year plan for transport will improve infrastructure in rural areas.

We are consulting on wider proposals on rate relief to help small businesses.

...with a new future for traditional industries...

More than any other activity, farming defines the fabric of British rural life. Agriculture's primary role will continue to be producing the bulk of the nation's food and contributing to exports. But its contribution to maintaining an attractive and diverse country environment and to the wider local economy is increasingly important.

We are working to reform the European common agricultural policy away from production quotas and subsidies and towards more competitive markets and supporting objectives for protecting the environment and developing rural economies.

The *new* England Rural Development Programme will invest £1.6 billion in the countryside by 2006. Money for agri-environment schemes will double. The ERDP will fund vocational training to improve farming methods, develop new farm businesses and promote environmentally sensitive practices. It will also provide £152 million for a new Rural Enterprise Scheme to help farmers diversify, new grants for energy crops and for marketing and processing, and additional funds for woodland grants.

We are also making it easier for farmers to develop new businesses by reducing unnecessary legislation and planning restrictions, for instance, on converting farm buildings.

We will provide targeted help for small and medium sized abattoirs. This will benefit animal welfare and boost local jobs as well as helping farmers who are preparing products for specialist and organic markets.

...ensuring everyone can enjoy the countryside...

Tourism is an important rural business. Day visitors spend around £8 billion a year in the English countryside. We want more people to be able to enjoy its pleasures, which is why we are opening up more rights of access to mountain, moor, heath and registered common land as well as protecting and improving our network of historic rights of way.

In future, tourism-related businesses such as forestry and horse riding will provide increased sources of rural income, as will distinctive local products.

The English Tourism Council and the Countryside Agency will produce a joint strategy to help promote rural tourism beyond the oversubscribed 'honeypot' sites. It will focus on better visitor information, better business advice and co-operation, access to start-up finance and a review of planning guidance.

...while protecting what makes the countryside special...

At the same time as encouraging visitors, we must preserve the things that make the countryside special: peace, space, wildlife and the natural beauty of the landscape.

We will use the planning system to cut development pressure on the countryside in favour of recycling previously-developed 'brownfield' land.

Our policy is that the countryside should be protected for its own sake. We will give stronger protection to our most valued landscapes in designated national parks and areas of outstanding natural beauty. But we will also ask planning authorities to try to maintain valued and distinctive local features of the countryside everywhere.

We will restore disappearing wildlife species and habitats. We are doubling the number of

Countryside Stewardship Scheme participants each year. The scheme pays farmers to farm in ways which benefit wildlife and enhance the landscape. We will issue new national guidance for local wildlife sites and develop new biodiversity strategies for England for species and habitats most in need.

...we will give rural communities a bigger say in their own affairs...

Every part of rural England is different. Our approach is not 'one-size-fits-all' but gives communities a tool kit of measures. Local people are best placed to identify their individual challenges and opportunities and to shape their future. We will put up £5 million to help 1,000 rural communities develop town and village plans to put to the local planning authority. They will set out what people want their communities to be like: how housing should be built; what features should be preserved; what design is in keeping with the character of the area.

We will also strengthen the most local tier of administration, the town or parish council, and give it a bigger role. Quality councils which meet certain criteria, including being well managed and good at representing local views, will be able to work more closely with partner authorities to take on more responsibility for shaping their area's development and running its services. We know from consultation that one of the things we must continue to improve is co-ordination of policy at national, regional and local level. We are doing so. We are committed to joined up policies which recognise that economic, environmental and social issues are interdependent and cannot be tackled successfully in isolation from each other.

...and listen to local people

We have consulted and listened to the people and organisations who live and work in the countryside in preparing *A Fair Deal for Rural England*. Around 2,000 individuals and groups have responded to us with their views, suggestions and priorities.

We mean to keep this dialogue open and will establish a national rural sounding board chaired by ministers. We want to give rural people a strong voice on delivery of services. There will also be regional rural sounding boards to monitor the regional and local delivery of policy in rural areas. From now on, all government departments will have to consider and report on how their policy decisions will impact on rural communities. The sounding board will see the Countryside Agency's formal annual assessments of progress.

We believe the measures set out in our white paper will make a better quality of life for people living in country communities. We will monitor each of the key policies and programmes in the white paper and review how well they help us deliver our promises by measuring a collection of key indicators. The results will be published each year in the Countryside Agency's State of the Countryside Report.

Real policies for real people

For country residents:

- investment in better public services – schools, health, transport and crime reduction – and a rural service standard, reviewed annually
- 3,000 new affordable homes every year in small settlements
- access to a wide range of day-to-day transactions through post offices, internet and local small businesses
- a bigger say in community planning

For rural businesses:

- investment in market towns and more targeted help from Regional Development Agencies
- better transport, ICT coverage, skills training and business advice

- potential reduction in rate bills

For farmers:

- more money for agri-environment schemes; marketing grants, and tailored business advice to help modernise and improve agricultural, horticultural and forestry holdings
- help with planning to enable farmers to use surplus farm buildings and, less burdensome regulation generally
- help with diversification, marketing and skill training
- support for small and medium sized abattoirs

For everyone:

- stronger protection for our most valued landscapes, and for wildlife and habitats
- more access and a better rights of way network
- a living, working countryside maintained for the benefit of us all, wherever we live